

Vztah rozhodčího řízení a obecných soudů

Vztah rozhodčího řízení a obecných soudů je ovlivněn doktrínou, na které je rozhodčí řízení založeno. Následující výklad bude proveden z hlediska doktríny smíšené.

Jak bylo uvedeno, rozhodčí řízení je alternativním způsobem řešení sporů, které si strany samy dobrovolně na základě autonomie vůle v rozhodčí smlouvě zvolí. Stát přesto nemůže ponechat rozhodčí řízení zcela samostatné a bez kontrolních mechanismů. V rozhodčím řízení musejí zůstat zachována základní procesní práva účastníků řízení. Tyto garance stát zajišťuje prostřednictvím pomocných a kontrolních funkcí obecných soudů v rozhodčím řízení, které se v různém rozsahu uplatňují v jednotlivých fázích řízení. Na druhé straně, situace, ve kterých stát prostřednictvím soudů může zasahovat, musí být přiměřeně omezené, aby se neměnil smysl a zejména výhody rozhodčího řízení.

Veškeré procesní úkony, které provádějí obecné soudy v rozhodčím řízení, se řídí ustanoveními občanského soudního řádu. Pro přehlednost lze uvést tabulku rozdělení funkcí dle Rozehnalové:

Obecný soud	Pomocná funkce	Kontrolní funkce
Fáze před a po zahájení řízení, ale před jednáním ve věci samé	Jmenování rozhodce Vyloučení rozhodce Vydání předběžného opatření Zproštění mlčenlivosti rozhodce	Nejsou
Fáze průběhu rozhodčího řízení až do vydání rozhodčího nálezu	Provedení důkazů Vydání předběžného opatření Zproštění mlčenlivosti rozhodce	Nejsou
Fáze po vydání rozhodčího nálezu	Úschova rozhodčího nálezu	Zrušení rozhodčího nálezu

	Nařízení výkonu rozhodčího nálezu, který nebyl dobrovolně plněn	Odepření výkonu rozhodčího nálezu
	Zproštění mlčenlivosti rozhodce	Odepření uznání a výkonu cizího rozhodčího nálezu

Pomocné funkce obecných soudů

V rozhodčím řízení obecně platí zásada, že rozhodci mohou po stranách nebo třetích osobách vyžadovat pouze ty úkony, které budou realizovány dobrovolně. Tzn., rozhodci nemohou například povolávat svědky a vyžadovat jejich svědecké výpovědi, provádět důkazy apod. Tyto úkony mohou být před rozhodci provedeny pouze tehdy, pokud se svědci dobrovolně dostaví a provedou výpověď, důkazy jsou dobrovolně poskytnuty apod. Rozhodci nemohou jít v řízení nad rámec toho, co jim přiznává platná právní úprava, v České republice zákon o rozhodčím řízení. Nemají donucovací pravomoci, nemohou svými rozhodnutími zavazovat třetí osoby. Aby rozhodčí řízení bylo funkční a byly zabezpečeny postupy v řízení i v případě, kdy strany nebo třetí osoby nespolupracují, je v zákoně o rozhodčím řízení stanoveno, kdo, za jakých podmínek a na žádost koho daný úkon jdoucí nad rámec pravomocí rozhodců provede. Pokud by tyto pomocné funkce obecných soudů nebyly zákonem stanoveny a vymezeny, rozhodčí řízení by mohlo ztratit výhody rychlosti, nižších nákladů a další.

Nositelem pomocných funkcí jsou obecné soudy. Jak bylo uvedeno, soudy působí tam, kde strana nebo rozhodce navrhnou provedení konkrétního úkonu (výslech svědka, provedení listinného důkazu, vydání předběžného opatření, vyloučení rozhodce pro podjatost). Z hlediska věcné příslušnosti se jedná o soud, který by byl příslušný, kdyby nebylo rozhodčí smlouvy. Místně příslušným je soud, v jehož obvodu se koná nebo konalo rozhodčí řízení, je-li toto místo v tuzemsku. Jinak je místně příslušný soud, který by byl místně příslušný, kdyby nebylo rozhodčí smlouvy. Mimo je dána místní příslušnost soudu podle sídla nebo bydliště navrhovatele anebo odpůrce, jestliže nelze v tuzemsku zjistit místní příslušnost soudu.

Výkon pomocných funkcí je spojen se zásadou **teritoriality** (a zásadou lex arbitri). Dle této zásady mohou v rozhodčím řízení vykonávat pomocné funkce soudy v místě konání řízení. Tedy české soudy mohou poskytnout součinnost jen rozhodčímu řízení konanému na území České republiky a provádět úkony jen na území České republiky. Např. český soud může provést důkaz v rozhodčím řízení vedeném na území ČR. Pokud by český soudce potřeboval na návrh strany provést důkaz v Německu (např. v Německu žije důležitý svědek), nemůže tak

sám učinit. Musí dožádat místní německé orgány, které důkaz provedou. Stejně tak i v opačné situaci, bude-li francouzský soud potřebovat provést důkaz nacházející se na území ČR, musí dožádat příslušný český soud, který důkaz provede. Tyto úkony a jejich provádění je součástí tzv. právní pomoci mezi státy, která je upravena předpisy mezinárodního práva soukromého.

Fáze před a po zahájení řízení, ale před jednáním ve věci samé

V této fázi přichází do úvahy jmenování rozhodce, vyloučení rozhodce, zproštění mlčenlivosti rozhodce a vydání předběžného opatření.

O jmenování a vyloučení rozhodce bylo pojednáno v části týkající se osoby rozhodce. Rozhodce je ze zákona povinen zachovávat mlčenlivost. V určitých případech mohou mlčenlivosti zbavit samy strany, příp. na žádost některé z nich obecný soud (§ 6 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení). V případě předběžných opatření je právní úprava obsažena v § 22 zákona o rozhodčím řízení. Pravomoc navrhopvat vydání nebo vydávat předběžná opatření není dána rozhodcům. Předběžné opatření může na návrh kterékoliv strany vydat pouze obecný soud, pokud by byl výkon v budoucnu vydaného rozhodčího nálezu ohrožen.

Fáze průběhu rozhodčího řízení až do vydání rozhodčího nálezu

Ve fázi průběhu rozhodčího řízení připadá v úvahu provedení důkazů, vydání předběžného opatření nebo zproštění mlčenlivosti rozhodce.

Provádění důkazů, které nebyly poskytnuty dobrovolně a je tak potřeba součinnosti obecného soudu, je upraveno v §20 zákona o rozhodčím řízení. Rozhodci mohou vyslyšet svědky, znalce a strany, jen když se k nim dobrovolně dostaví a poskytnou výpověď. Také jiné důkazy mohou provádět jen tehdy, jsou-li jim poskytnuty. Procesní úkony, které nemohou rozhodci sami provést, provede na jejich dožádání soud. Soud je povinen dožádání vyhovět, nejde-li o procesní úkon podle zákona nepřijatelný. Soud přitom učiní všechna rozhodnutí, která jsou k provedení dožádání potřebná. Veškeré náklady spojené s prováděním důkazů soudem nese rozhodčí soud nebo rozhodci.

Fáze po vydání rozhodčího nálezu

Po skončení rozhodčího řízení a vydání rozhodčího nálezu lze uvažovat o zproštění mlčenlivosti rozhodce, úschově rozhodčího nálezu a nařízení výkonu rozhodčího nálezu, který nebyl dobrovolně plněn.

Stálé rozhodčí soudy jsou povinny po dobu 20 let uchovávat od nabytí právní moci rozhodčího nálezu samy (§29 odst. 1 zákona o rozhodčím řízení). Rozhodčí soudy a rozhodci ad hoc jsou

povinni předat rozhodčí nález a další listiny prokazující rozhodčí řízení do 30 dnů po nabytí právní moci rozhodčího nálezu do úschovy příslušnému okresnímu soudu (§29 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení).

Je-li vydán rozhodčí nález, který je konečný, nabyl právní moci, strana nepodala návrh na jeho zrušení, ale není dobrovolně plněn, může oprávněná strana podat návrh na jeho výkon k příslušnému obecnému soudu.